

A photograph of two men working on a wooden fence in a forest. One man is kneeling on the ground, using a hammer to drive a nail into a wooden post. He is wearing a dark t-shirt and red gloves. The other man is leaning over the fence, wearing a grey cap and blue pants, also wearing red gloves. The background is a dense forest of tall, thin trees under a clear blue sky.

„Misija Sibiras‘13“ ekspedicija

Tiumenės sritį

ATASKAITA

Turinys:

Ekspedicijos dalyvių sąrašas

Tiumenės sritis

Kulemešas

Novyj Tap

Verch Kamenka

Lebediovka

Lietuviai Tiumenės srityje

Ekspedicijos dalyvių sąrašas:

Dominykas Dvylys

Donatas Žvirblis

Erika Fuks

Gintautas Alekna

Ieva Matulevičiūtė

Justinas Marcinka

Karolis Kavoliūnas

Kotryna Vilkaitė

Laura Žūsinaitė

Matas Kasperavičius

Neringa Aleksonytė

Oksana Komar

Paulius Bartkus

Silvija Guzelytė

Tomas Šyvokas

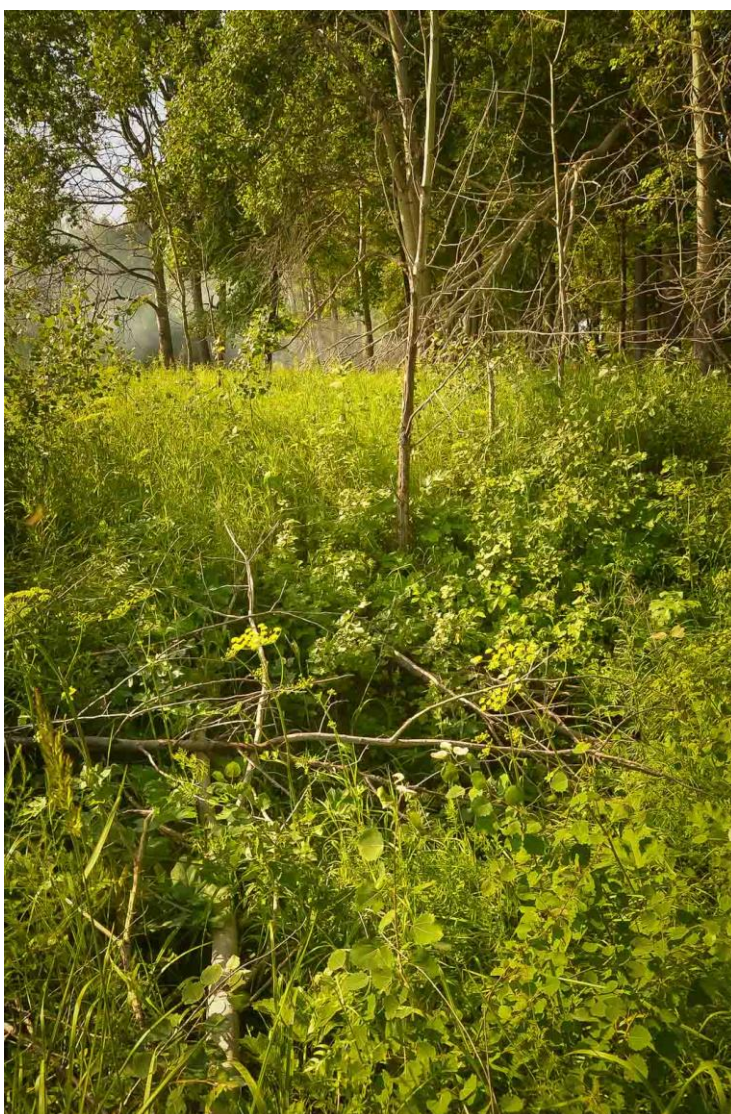
Valerij Olenchovič

Tiumenės sritis

2013 m. „Misija Sibiras‘13“ vyko į Tiumenės sritį. Tiumenė – vienas seniausių Sibiro miestų, kuriame kalėjo 1794 m., 1830–1831 m. ir 1863 m. sukilimų dalyviai, knygnešiai, 1946 m. čia pradėtos tremti lietuvių, latvių, estų šeimos (daugiau nei 1 700 lietuvių), todėl ekspedicijos apsilankymas šioje srityje buvo labai reikšmingas. Ekspedicijos metu buvo aplankytos ir sutvarkytos Kulemešo, Verch Kamenkos, Novyj Tap, Lesnoja ir Lebedovkos kapinės.

Kulemešas

Šiose kapinėse situacija buvo itin prasta – kapų kauburėliai kapinėse baigia išnykti, sunku buvo rasti netgi kryžių liekanas. Iš daugybės duobių buvo galima spręsti, jog didelė dalis palaikų buvo iškasta ir parvežta į Lietuvą. Atidžiau apvaikščiojus kapines buvo galima spręsti, jog jose siautėjo gaisras – tai paaiškino, kodėl nepavyko rasti kryžių liekanų. Šiose kapinėse buvo išvalytas miškas, pastatyti keli mažesni nauji mediniai kryžiai, jie aptverti medine tvorele.

Novyj Tap

Kapinės čia įsikūrę šalia Novyj Tap kaimelio. Kelios lietuvių kapavietės įsimaišę tarp rusų kapų. Kadangi kapinės yra naudojamos, jose situacija nėra pakankamai bloga, kapus buvo lengva surasti, prie jų dar išlikę lietuviški metaliniai kryžiai. Čia buvo išvalyta lietuviškių kapinių teritorija, sutvarkytos kapavietės.

Verch Kamenka

Verch Kamenkos kapinės ekspedicijos metu buvo sunkiai atpažįstamos ir į kapines beveik nepanašios. Aplink Verch Kamenkos kapinaites buvo kasamas karjeras, todėl pačioje kapinių teritorijoje buvo daugybė priverstų rąstų, akivaizdu, jog karjero kasimui naudota technika buvo pravažiavusi ir pro kapinių teritoriją. Didelė dalis medinių kryžių buvo išvirtę ir smarkiai apsamoję, tačiau kauburėliai buvo aiškiai matomi. Verch Kamenkos kapinėse buvo išvalyta jų teritorija, ištempti suvirtę rąstai. Stengiantis apsaugoti kapines nuo karjero kasybos technikos, jos buvo aptvertos 160 m rąstine tvora, pastatytas medinis lietuviškas kryžius.

Lebediovka

Lebediovkos kapinėse daug lietuvių kapų surasti nepavyko, rastos 4–5 lietuviškos kapavietės. Jos pažymėtos metaliniais profesionaliais kryžiais su lietuviškais simboliais ir elementais. Didžiausias metalinis kryžius buvo išvirtęs su visu pamatu – jis buvo atstatytas. Iš duobės buvo galima spręsti, jog vieni palaikai buvo išgabenti į Lietuvą, šalia šios duobės buvo susikaupę daug šiukšlių, kapinės panašėjo į sąvartyną. Visos šiukšlės buvo surinktos ir išgabentos iš kapinių teritorijos.

Lietuviai Tiumenė srityje

Askarinsko kaimelyje susitikome su lietuvės tremtinės Danutės Klimašauskaitės-Uljanovos, kilusios iš Kurmiškės kaimelio, Varėnos rajono, ištremtos į Bačialiną 1947 m. gruodį, dukra Liudmila Suppes. Abu jos tėvai yra mirę, bet moteris yra sukaupusi daugybę medžiagos, susijusios su tremtimi. Liudmila su šeima lankėsi ir Lietuvoje – moteris prisimena, kad jai didžiulį įspūdį paliko Druskininkai ir šio miesto apylinkės.

Kulemeše sutikome Danutę Černiauskaitę. Danutės tėvai buvo ištremti į šią sritį, o ji pati gimė jau Tiumenėje. Moteris pasakojo, jog buvo grįžusi gyventi į Lietuvą, dirbo siuvimo gamykloje Alytuje, tačiau vėliau apsisprendė vėl vykti į Rusiją ir čia sukūrė šeimą. Danutė su ekspedicijos dalyviais pasidalino senomis Kulemešo kapinių nuotraukomis, kurios smarkiai skyrėsi nuo vaizdo, kurį radome įžengę į pačias kapines. Moteris taip pat įdavė dvi jaunystės nuotraukas su savo draugėmis ir paprašė surasti jas Lietuvoje.

Jaluturovkske ekspedicijai pavyko susitikti su lietuve Birute Kamarauskiene, kuri ne tik kalbėjo lietuviškai, bet ir buvo išlaikiusi ryškų dzūkų akcentą. Birutė gimė 1936 m., penkių vaikų šeimoje, Marcinkonyse. 1947 m. buvo ištremta į Lebediovką, kur daugiau nei 35 metus kartu su anapilin iškeliavusiu vyru dirbo psichiatrijos ligoninėje. Birutės sesuo Ona Lesickaja gyvena Druskininkuose, todėl seserys neretai susiskambina ir tebekalba lietuviškai. Birutė po tremties į Lietuvą grįžusi nebuvo, nors labai to norėjo. Aplankyti gimtą žemę jai sutrukdė tai, jog neturėjo lietuviško paso ir negavo leidimo įvažiuoti.

Netoliese nuo Jaluturovsko esančiame Lebediovkos kaime sutikome ir dar vieną lietuvį – Juozą Česnulevičių, kurį vietiniai žino kaip Juozą Malyševą (pasirinko žmonos pavardę). Juozas taip pat kilęs iš Marcinkonių, nors lietuviškai jau sunkiai kalba, bet suskaičiuoja iki dešimties ir tai daro autentiška dzūkų tarmę. Juozas nėra tremtinys – į Lebediovką atvyko pats, nenorėdamas būti atskirtas nuo šeimos.

